

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 10

2026

Founded in 2024

publishscience.uz

publish_science_journal@mail.ru

PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

ARGUMENTATIV MUNOZARANING RIVOJLANTIRUVCHI IMKONIYATLARI: HAMKORLIKDAGI DALILLASH ORQALI BO'LAJAK PEDAGOGLARNING TAHLILIIY POZITSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Aliyev Nizomiddin Maxmasaitovich

Farg'ona davlat universiteti, mustaqil izlanuvchi (PhD).

e-mail: annora1976@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-2609-9453>

Annotatsiya.

Maqolada bo'lajak pedagogning tahliliy pozitsiyasini hamkorlikdagi dalillash orqali shakllantirish nazariy-metodik jihatdan o'rganiladi. Konseptual tahlil va didaktik modellashirish asosida olti bosqichli metodika va olti mezonli rubrika taklif etiladi. Dalilni tekshirish, qarshi fikrni qayta ifodalash va xulosani asosli yangilash o'zaro bog'lanadi.

Kalit so'zlar: argumentativ munozara; hamkorlikdagi dalillash; tahliliy pozitsiya; qarshi dalil; refleksiya; bo'lajak pedagog.

РАЗВИВАЮЩИЙ ПОТЕНЦИАЛ АРГУМЕНТАТИВНОЙ ДИСКУССИИ: ФОРМИРОВАНИЕ АНАЛИТИЧЕСКОЙ ПОЗИЦИИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ ПОСРЕДСТВОМ СОВМЕСТНОЙ АРГУМЕНТАЦИИ

Алиев Низомиддин Махмасайтович

Ферганский государственный университет, независимый исследователь (PhD).

Аннотация.

В статье с теоретико-методической точки зрения исследуется формирование аналитической позиции будущего педагога посредством совместной аргументации. На основе концептуального анализа и дидактического моделирования предлагаются шестиступенчатая методика и оценочная рубрика, включающая шесть критериев. Устанавливается взаимосвязь между проверкой аргументов, переформулированием противоположной точки зрения и обоснованным пересмотром выводов.

Ключевые слова: аргументативная дискуссия; совместная аргументация; аналитическая позиция; контраргумент; рефлексия; будущий педагог.

THE DEVELOPMENTAL POTENTIAL OF ARGUMENTATIVE DISCUSSION: SHAPING PROSPECTIVE TEACHERS' ANALYTICAL STANCE THROUGH COLLABORATIVE ARGUMENTATION

Aliyev Nizomiddin Maxmasaitovich

Fergana State University, Independent Researcher (PhD).

Abstract.

The article examines the formation of future teachers' analytical stance through collaborative argumentation from theoretical and methodological perspectives. Based on conceptual analysis and didactic modeling, a six-stage methodology and a six-criterion assessment rubric are proposed. The study establishes the interrelationship between evidence verification, reformulation of opposing viewpoints, and reasoned revision of conclusions.

Keywords: argumentative discussion; collaborative argumentation; analytical stance; counterargument; reflection; future teacher.

Kirish. Bo'lajak pedagogni munozarada faol ishtirok etishga o'rgatish bilan uning tahliliy pozitsiyasini shakllantirish bir xil vazifa emas. Birinchisi nutqiy faollikni, ikkinchisi esa fikrning daliliy asosini tekshirish, muqobil talqinni hisobga olish va xulosaning amal qilish chegarasini belgilashni nazarda tutadi. Argumentatsiya orqali o'rganish tadqiqotlarida ham muloqot shartlari, dialog xususiyatlari va o'quv natijalarini farqlash zarurligi ko'rsatiladi [1]. Mazkur maqola shu farqlashni kasbiy-pedagogik seminarini loyihalash vazifasi bilan bog'laydi.

Muammoning kasbiy ahamiyati pedagogik qarorning ko'pincha bir nechta maqbul, biroq turlicha asoslangan yechimlar orasidan tanlanishi bilan belgilanadi. Masalan, guruh ishini baholashda hamkorlikni rag'batlantirish va individual hissani aniqlash talablari bir vaqtda hisobga olinishi kerak. Bu vaziyatda shaxsiy tajribani yakuniy dalil deb qabul qilish yoki ko'pchilik fikrini yetarli asos deb bilish o'rniga, qarorni tekshiriladigan mulohazalar ketma-ketligi sifatida qurish maqsadga muvofiq. Mazkur ishda argumentativ munozara aynan shunday kasbiy o'rganish muhiti sifatida loyihalanadi.

Iordanou va Constantinou bo'lajak pedagoglarning ijtimoiy-ilmiy masalalar yuzasidan dalilga tayangan argumentatsiyasini rivojlantirishni tadqiq etgan [2]. Altun va Ozsevgecning 2025-yildagi ishida esa tabiiy fanlar bo'lajak o'qituvchilari argumentatsiya bo'yicha o'quv modulida qatnashganidan keyin ularning yozma va og'zaki dalillashi

hamda bu tajribani ta'lim muhitiga ko'chirish imkoniyatlari o'rganilgan [3]. Ushbu natijalar pedagog tayyorlash uchun muhim, ammo boshqa fanlar, tillar va ta'lim muassasalarida bir xil samara kuzatilishini o'z-o'zidan tasdiqlamaydi.

Tadqiqot maqsadi — hamkorlikdagi dalillashni bo'lajak pedagogning tahliliy pozitsiyasini shakllantirishga yo'naltiruvchi nazariy-metodik model, seminar algoritmi va kuzatiladigan baholash mezonlarini ishlab chiqish. Asosiy savol quyidagicha qo'yiladi: guruhdagi fikr almashuvini individual pedagogik xulosaning asoslanganligi va qayta ko'rib chiqilishiga qanday bog'lash mumkin? Ishning taklif etilayotgan hissasi — guruh munozarasi sifatini individual qaror o'zgarishidan ajratgan holda, ularni «boshlang'ich pozitsiya, muhokama dalili, qayta asoslangan pozitsiya» izi orqali birlashtirishdir.

Bu yerda hamkorlik raqobatning shunchaki yo'qligi emas, balki asoslarni birgalikda tekshirish majburiyatidir. Talaba o'z xulosasini saqlab qolishi mumkin, lekin sherigining kuchli dalili nega yakuniy qarorni o'zgartirmaganini tushuntirishi lozim. Aksincha, asosli fikr almashinuvsiz faqat guruhga moslashish tahliliy rivojlanish deb qabul qilinmaydi. Shunday qilib, metodikaning predmeti fikrlar bir xilligi emas, balki pozitsiyaning dalilga sezgirligidir.

MATERIALLAR VA METODLAR

Tadqiqot nazariy-metodik dizaynda bajarildi; unda respondentlar ishtirokidagi tajriba yoki so'rov o'tkazilmadi. Material sifatida 2003–2025-yillarda chop etilgan, mavzuga bevosita aloqador 12 ta manba maqsadli tanlandi. 2026-yil 17-sentabr holatida nashriyot sahifalari, mualliflarning institutsional repozitoriylari va ochiq ilmiy matnlardan foydalanildi. Qidiruvda «collaborative argumentation», «pre-service teachers», «dialogic argumentation» va «argument assessment» birikmalari qo'llandi. To'liq matn ochiq bo'lmagan hollarda xulosa faqat tekshirilgan annotatsiya va bibliografik ma'lumotlar doirasida shakllantirildi.

Tanlash mezonlari: argumentatsiya tuzilishini izohlashi; hamkorlikdagi o'rganish mexanizmini ochishi; pedagogik tatbiq yoki baholashga aloqadorligi; muallif, nashr va DOI orqali tekshirilishi. Konseptual qiyoslashda beshta belgi ajratildi: dalillash birligi, o'zaro ta'sir shakli, o'qituvchi ko'magi, individual natija va qo'llanish chegarasi. Mazmuniy sintezdan metodik tamoyillar, ulardan esa bosqichlar va indikatorlar chiqarildi. Saralash tizimli sharhning to'liq qamrovini da'vo qilmaydi; meta-tahlil va ta'sir kattaligi hisoblanmadi.

Nazariy asoslar uch qatlamda muvofiqlashtirildi: argumentning mantiqiy tuzilishi [4], birgalikda fikrlash va javobgar akademik muloqot [5; 6], hamkorlikdagi bilim qurilishini tashkil etish [7; 8]. Mualliflik modeli shu manbalarning aynan takrori emas, balki pedagogik seminar uchun ishlab chiqilgan integrativ talqindir. Quyidagi «natijalar» atamasi empirik samarani emas, ushbu tahlil asosida yaratilgan tushuncha, algoritm va baholash vositalarini anglatadi.

NATIJALAR

Tahliliy pozitsiyaning operatsional ta'rifi. Tahliliy pozitsiya — bo'lajak pedagogning kasbiy muammo haqidagi hukmini dalil, xulosa chiqarish asosi, muqobil talqin va noaniqlik chegarasi bilan bog'lab, ochiq muhokamada qayta asoslashga tayyor bo'lgan kognitiv-refleksiv munosabatidir. Bu mualliflik ta'rifida «pozitsiya» o'zgarmas e'tiqod yoki nutqiy qat'iyat emas. Uning barqaror yadrosi dalilga talabchanlik bo'lsa, mazmuniy xulosasi yangi ma'lumot bilan aniqlashtirilishi mumkin. Shuning uchun pozitsiyaning o'zgarishi ham, o'zgarmay qolishi ham o'z-o'zidan sifat ko'rsatkichi emas; har ikki holatda keltirilgan asos tekshiriladi.

Toulmin yondashuvida da'vo, ma'lumot va ularni bog'lovchi asosni ajratish argument tuzilishini ochadi [4]. Mazkur modelda bu farqlash pedagogik hukmga tatbiq etiladi: «Guruhga umumiy baho berish zarur» — da'vo; «mahsulot birgalikda yaratilgan» — vaziyat ma'lumoti; «birgalikdagi mahsulot barcha ishtirokchilarning teng hissasini bildiradi» — tekshirilishi lozim bo'lgan asos. Oxirgi mulohaza yetarlicha tekshirilmasa, haqiqiy ma'lumotdan ham noo'rin umumlashtirish kelib chiqishi mumkin. Demak, dalilning mavjudligi bilan dalil va xulosa bog'lanishining maqbulligi alohida baholanadi.

Tahliliy pozitsiyaning uchta o'zaro bog'liq qatlami ajratildi. Epistemik qatlam manbaning ishonchligi va ma'lumotning muammoga daxldorligini tekshiradi. Dialogik qatlam sherik fikrini aniq qayta ifodalash, uning asosiga javob qaytarish va birgalikda aniqlashtirishni qamrab oladi. Refleksiv-regulyativ qatlam esa o'z xulosasini saqlash yoki yangilash sababini tushuntiradi. Bu ajratish muloqot ishtiroki, bilim mazmuni, argument tuzilishi va ijtimoiy o'zaro ta'sirni turli tahlil o'lchovlari sifatida ko'rishga muvofiqdir [7].

Hamkorlikdagi dalillashning rivojlantiruvchi mexanizmi. Model quyidagi funksional ketma-ketlikni taklif etadi: individual hukmni tashqi ifodalash, dalilga talab qo'yish, muqobil asos bilan to'qnashish, qarama-qarshilikni tekshirish, shartli xulosa tuzish, individual refleksiv qayta yozish. Bu sababiy ta'siri isbotlangan formula emas, balki pedagogik faoliyatni tashkil etish sxemasidir. Muhim o'tish sherik fikrini eshitishdan uning dalilini o'z mulohazasining tarkibiga kiritishga o'tishdir. Iordanou va Rapanta tavsiflagan dialogik mashq va refleksiya aloqasi bunday o'quv dizaynining nazariy tayanchlaridan biridir [9].

Loyihalashning asosiy tamoyillari quyidagicha tizimlashtirildi: tekshiriladigan dalilga tayanish; da'vo va yashirin asosni ajratish; qarshi pozitsiyani buzmasdan qayta ifodalash; tanqidni shaxsga emas, mulohazaga yo'naltirish; rollarni almashtirish; individual javobgarlikni saqlash. Bu tamoyillar bir xil xulosaga majburiy kelishni talab qilmaydi. Dalillar teng bo'lmagan vaziyatda sun'iy muvozanat yaratilmaydi; kelishmovchilik saqlansa, uning qaysi empirik yoki qadriyatli asosdan kelib chiqqani yozib qo'yiladi.

O'qituvchi natijaviy fikrning egasi emas, balki asoslash jarayonining moderatori sifatida ishlaydi: «Bu dalil aynan nimani tasdiqlaydi?», «Qaysi shartda xulosangiz kuchsizlanadi?», «Qarshi fikrni uning egasi ma'qullaydigan tarzda qayta ayta olasizmi?» kabi savollar beradi. Tanqidiy savollarni dialogni davom ettiruvchi nutqiy harakatlar bilan birlashtirish Nussbaum, Dove va Putney taklif qilgan yondashuvga mos keladi [10]. Savollar soni emas, balki ular yuzaga chiqargan tekshirish va qayta asoslash baholanadi.

Munozara bosqichlari va kuzatiladigan natijalar. 1-jadvaldagi algoritm hamkorlik vazifalarini individual tahlil mahsulotlari bilan bog'laydi. Bosqichlar qat'iy bir yo'nalishda bajarilishi shart emas: yangi qarshi dalil paydo bo'lsa, manbani tekshirish yoki muammoni aniqlashtirishga qaytiladi. Rollar taqsimoti va ish ketma-ketligi hamkorlik ssenariysi sifatida beriladi; bu tashkiliy tayanchni talabning mustaqil fikrlashi bilan adashtirmaslik zarur [8].

1-jadval. Hamkorlikdagi dalillash orqali tahliliy pozitsiyani shakllantirish algoritmi

Bosqich	Hamkorlikdagi harakat	Tahliliy amal va savol	Kuzatiladigan mahsulot
1. Muammoni chegaralash	Har bir ishtirokchi avval mustaqil hukm yozadi; guruh savol chegarasini kelishadi.	Fakt, talqin va bahoni farqlash: "Aynan nima haqida xulosa chiqaramiz?"	Boshlang'ich tezis, muammo mezoni va ochiq qolgan savol.
2. Dalilni tekshirish	Manba tekshiruvchisi ma'lumot kelib chiqishi, sanasi va kontekstini aniqlaydi.	Ishonchlilik va daxldorlik: "Bu ma'lumot shu vaziyat uchun yetarlimi?"	Manbasi ko'rsatilgan dalil; uning kuchi va cheklovi.
3. Asosni ochish	Tezis muallifi dalildan xulosaga qanday o'tganini tushuntiradi.	Yashirin farazni ajratish: "Bu xulosa qaysi qo'shimcha shartga tayanadi?"	Da'vo-dalil-asos bog'lanishi va tekshiriladigan faraz.
4. Qarshi dalillash	Tanqidchi avval sherik fikrini qayta ifodalaydi, keyin mazmunli e'tiroz beradi.	Muqobil talqinlarni qiyoslash: "Qaysi holat ushbu asosni cheklaydi?"	To'g'ri qayta ifodalangan pozitsiya va unga aloqador qarshi dalil.
5. Birgalikda qayta asoslash	Rollar almashadi; guruh saqlanadigan, rad etiladigan va ochiq asoslarni ajratadi.	Dalillarni tortish: "Nimani o'zgartirdik va nima sababdan?"	Shartlari ko'rsatilgan xulosa yoki asoslangan kelishmovchilik.
6. Individual refleksiya	Har bir talaba guruh matnidan mustaqil yakuniy hukm va keyingi harakatni yozadi.	Pozitsiya o'zgarishini tekshirish: "Qaysi dalil mening qarorimga ta'sir qildi?"	Boshlang'ich va yakuniy hukmning daliliy farqi; yangi vaziyatga tatbiq.

Baholash rubrikasining loyihasi. Olti mezon taklif etiladi: muammoni aniqlashtirish; dalilning ishonchliligi va daxldorligi; asoslashning mantiqiy bog'liqligi; qarshi dalilni ko'rib chiqish; sherik mulohazasini mazmunan rivojlantirish; individual refleksiv qayta asoslash. Har bir mezon uchun quyidagi darajalar nazarda tutiladi: 0 — belgi yo'q; 1 — tilga olingan, ammo asoslanmagan; 2 — aniq va asoslangan; 3 — muqobil holat hamda cheklovlar bilan izchil bog'langan. Mezonlar profili asosiy natija hisoblanadi; 0–18 yig'indi faqat tavsifiy ko'rsatkich bo'lib, tasdiqlangan diagnostik norma emas.

Masalan, «qarshi dalilni ko'rib chiqish» mezonida 0 — muqobil fikr yo'q; 1 — uning nomi keltirilgan, lekin mazmuni ochilmagan; 2 — u to'g'ri qayta ifodalangan va daliliy javob berilgan; 3 — javob uning kuchli jihati hamda o'z xulosasining chegarasini hisobga olgan. «Individual refleksiya» mezonida yuqori ko'rsatkich dalil bilan hukmdagi o'zgarish orasidagi aniq bog'lanishni talab qiladi. Baholovchi har bir belgi uchun talabning yozuvi yoki nutqidan tegishli parchani qayd etadi; guruhning umumiy sifat balli barcha a'zolarga ko'chirilmaydi.

Seminar moduli va shartli pedagogik vaziyat. Metodika uchun 8 akademik soatlik, to'rtta ikki soatli mashg'ulotdan iborat boshlang'ich modul taklif etiladi. Bu hajm optimal yoki tajribada tasdiqlangan me'yor emas. Birinchi mashg'ulotda individual yozuv va dalil manbalarini tekshirish; ikkinchisida da'vo, dalil, asos bog'lanishi hamda qarshi dalillash; uchinchisida rollar almashinuvi bilan qayta muhokama; to'rtinchisida individual yakuniy yozuv va yangi vaziyatga ko'chirish bajariladi. Har bir mashg'ulot yakunida keyingi ish uchun saqlanadigan yozma mahsulot olinadi.

To'rt kishilik guruhda tezis muallifi, manba tekshiruvchisi, tanqidchi va refleksiv kuzatuvchi rollari aylantiriladi. Rollarning maqsadi talabalarga doimiy maqom berish emas, balki har biriga turli bilish amallarini bajarish imkonini yaratishdir. Dastlab tayyor savollar va qisqa dalillash namunasi beriladi; keyin ko'mak kamaytirilib, talaba o'z savolini mustaqil ishlab chiqadi. Guruh xulosasi o'qituvchi kutgan fikrga mos kelgani uchun emas, balki tekshiriladigan asoslar bilan ta'minlangani uchun muhokama qilinadi.

Shartli vaziyat: metodika fanida bajarilgan guruh loyihasi uchun barcha ishtirokchilarga bir xil yakuniy baho qo'yish taklif etildi. Vazifa bu qarorni shunchaki qo'llab-quvvatlash yoki rad etish emas, balki qaysi o'quv maqsadi va qanday dalillar asosida baholash tartibini belgilash mumkinligini aniqlashdir. Vaziyat muallif tomonidan o'quv maqsadida tuzilgan; unda haqiqiy talabalar natijalari, kuzatuv protokollari yoki tajriba ma'lumotlari keltirilmaydi.

Boshlang'ich tezis: «Umumiy mahsulot yaratilgani uchun hammaning bahosi teng bo'lishi kerak». Guruh mahsuloti sifati bilan individual o'zlashtirish bir xil narsa emasligini tekshiradi. Muqobil tezis: «Baholash faqat individual hissaga tayanishi kerak». Endi savol o'zgaradi: individual hissa qaysi kuzatuv bilan aniqlanadi va hamkorlikdagi yordam qanday hisobga olinadi? Tengdosh bahosi yakka dalil sifatida qabul qilinmaydi; unga ta'sir

qilishi mumkin bo'lgan do'stlik, ko'rinadigan faollik yoki vazifalar taqsimoti kabi ehtimoliy omillar tekshirish savollari sifatida belgilanadi.

Qayta asoslangan shartli xulosa: «Baholash o'quv natijasiga mos ravishda guruh mahsuloti va individual tushunishni alohida ko'rsatishi kerak; ularning ulushi oldindan e'lon qilingan mezonlar bilan asoslanadi». Guruh loyiha versiyalari, vazifa jurnali, individual tushuntirish va tengdosh izohlarini qiyoslashni taklif etishi mumkin. Bu yakun majburiy to'g'ri javob emas: boshqa yechim ham maqsad, dalil va cheklovlar bilan izchil asoslangan bo'lsa, metodik jihatdan muhokama qilinadi.

Refleksiv yozuvda talaba uchta savolga javob beradi: avvalgi hukmim nimaga tayangan; qaysi qarshi dalil uning chegarasini ochdi; yakuniy qarorimda nimalarni saqladim yoki o'zgartirdim? Masalan, «umumiy mahsulot teng bilimni bildirmasligi mumkinligi sababli individual tushuntirishni qo'shdim» jumlasini aniq o'zgarish izini beradi. «Fikrim o'zgardi» degan umumiy ibora esa buning o'rnini bosa olmaydi. Individual ish guruhidagi dalilni so'zma-so'z takrorlashdan ham ajratib baholanadi.

Yangi vaziyatga ko'chirish uchun «Seminarda kam gapirgan talabani past baholash asoslimi?» savoli qo'yiladi. Guruh munozarasi emas, mustaqil yozma javob olinadi. Talaba bu safar nutqiy faollik, mazmuniy hissa va o'zlashtirish dalillarini farqlashi kerak. Topshiriq dastlabki hukmni yoddan qaytarishni emas, asoslash amallarini boshqa pedagogik vazifada qo'llashni tekshirish uchun xizmat qiladi. Transfer natijasi haqida faqat amaliy sinov o'tkazilgandan keyin xulosa qilinadi.

Mashg'ulot portfeliga boshlang'ich tezis, tekshirilgan manba izohi, bitta mazmunli qarshi dalil va yakuniy individual yozuv kiritiladi. Kuzatuvchi o'zgarish sodir bo'lgan joyni belgilaydi, lekin talaba o'rniga uning sababini yozmaydi. Dalil yetishmaganida qarorni vaqtincha ochiq qoldirish va zarur qo'shimcha ma'lumotni nomlash ham asosli yakun sifatida qabul qilinadi.

MUHOKAMA

Taklif etilgan metodika uchta ilmiy yo'nalishni bog'laydi. Birgalikda fikrlashga oid ishlar muloqotning o'rganishdagi vazifasini yoritadi [5; 6]; hamkorlik ssenariylari rollar va harakatlar ketma-ketligini aniqlashtiradi [8]; dialogik argumentatsiya esa og'zaki muloqot bilan individual yozma asoslash o'rtasidagi aloqani o'rganadi [9; 11]. Maqolaning metodik farqi ushbu aloqani pedagogik qarorning qayta asoslanish izi orqali kuzatishni taklif etishidir. Bu farq metodikaning boshqa yondashuvlardan empirik ustunligini bildirmaydi.

Iordanou va Fotiouning 2025-yildagi tadqiqotida boshlang'ich sinf o'quvchilarining dialogik argumentatsiyadan so'ng yangi mavzudagi bir nechta manba nuqtayi nazarlarini yozma ishda birlashtirishi o'rganilgan [12]. Bu topilma transferni alohida topshiriq bilan tekshirish zaruratini ko'rsatadigan dalil sifatida qo'llanadi, bo'lajak pedagoglar uchun tayyor samaradorlik isboti sifatida emas. Altun va Ozsevgecning pedagog tayyorlashga yaqinroq kontekstdagi natijalari ham maxsus fan va o'quv sharoiti chegarasida talqin qilinishi kerak [3].

Metodik xavflar alohida nazorat qilinadi. Munozarada ustunlik qilish tahliliy sifatni, ko'p havola keltirish esa dalilning yetarilishini anglatmaydi. Guruhning tez kelishuvi muqobil izohlar ko'rilganini kafolatlamaydi. Shu sababli moderator ovoz berishni dalillash o'rniga qo'ymaydi, yozma tayyorgarlik orqali barcha ishtirokchilarga fikr bildirish imkonini beradi va qarshi fikrni qayta ifodalashni talab qiladi. Yozma yoki og'zaki ifodadagi qiyinchiliklar mantiqiy tahlildagi kamchilik bilan avtomatik ravishda tenglashtirilmaydi.

Rubrikadagi 0–18 yig'indi oltita mezonning har biri 0–3 oralig'ida baholanishidan kelib chiqadi: $6 \times 3 = 18$. Bu hisob teng vaznlashga asoslangan ishchi kelishuv bo'lib, mezonlar bir o'lchovli ekanini isbotlamaydi. Mezonlar kesimidagi o'zgarishlar yig'indidan oldin talqin qilinadi; past, o'rta va yuqori darajalar uchun chegaralar validatsiyasiz belgilanmaydi. Cheklovlar — maqsadli adabiyot tanlovi, ayrim manbalarning faqat annotatsiyasi ochiqligi, mahalliy empirik ma'lumotlarning yo'qligi va topshiriq mazmuniga bog'liqlikdir.

XULOSA

Argumentativ munozaraning rivojlantiruvchi imkoniyati bahsning keskinligi bilan emas, balki dalil, qarshi dalil va xulosaning qayta asoslanishini bog'laydigan didaktik tashkil etish bilan izohlandi. Mualliflik natijasi sifatida tahliliy pozitsiyaning operatsional ta'rifi, olti bosqichli algoritm, seminar moduli va olti mezonli rubrika taklif qilindi. Ularning markaziy talabi — guruhidagi bilim qurilishini har bir talabaning mustaqil qarorida tekshirishdir. Amaliy tatbiqda boshlang'ich va yakuniy yozuvlarni saqlash, rollarni almashtirish, manbalarni tekshirish hamda yangi vaziyatdagi mustaqil asoslashni baholash tavsiya etiladi. Modelning samaradorligi va rubrikaning o'lchov xususiyatlari keyingi empirik tadqiqotda aniqlanishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Asterhan C. S. C., Schwarz B. B. Argumentation for Learning: Well-Trodden Paths and Unexplored Territories // Educational Psychologist. – 2016. – Vol. 51, № 2. – P. 164–187. – DOI: 10.1080/00461520.2016.1155458.
2. Iordanou K., Constantinou C. P. Developing Pre-Service Teachers' Evidence-Based Argumentation Skills on Socio-Scientific Issues // Learning and Instruction. – 2014. – Vol. 34. – P. 42–57. – DOI: 10.1016/j.learninstruc.2014.07.004.
3. Altun E., Ozsevgec T. Making Argumentation-Based Learning and Teaching Happen: Exploring the Development of Pre-Service Science Teachers' Argumentation Competencies // Science & Education. – 2025. – Vol. 34. – P. 4057–4106. – DOI: 10.1007/s11191-024-00612-1.
4. Toulmin S. E. The Uses of Argument. – Updated ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – DOI: 10.1017/CBO9780511840005.

5. Mercer N., Dawes L., Wegerif R., Sams C. Reasoning as a Scientist: Ways of Helping Children to Use Language to Learn Science // British Educational Research Journal. – 2004. – Vol. 30, № 3. – P. 359–377. – DOI: 10.1080/01411920410001689689.
6. Michaels S., O'Connor C., Resnick L. B. Deliberative Discourse Idealized and Realized: Accountable Talk in the Classroom and in Civic Life // Studies in Philosophy and Education. – 2008. – Vol. 27. – P. 283–297. – DOI: 10.1007/s11217-007-9071-1.
7. Weinberger A., Fischer F. A Framework to Analyze Argumentative Knowledge Construction in Computer-Supported Collaborative Learning // Computers & Education. – 2006. – Vol. 46, № 1. – P. 71–95. – DOI: 10.1016/j.compedu.2005.04.003.
8. Kollar I., Fischer F., Hesse F. W. Collaboration Scripts – A Conceptual Analysis // Educational Psychology Review. – 2006. – Vol. 18, № 2. – P. 159–185. – DOI: 10.1007/s10648-006-9007-2.
9. Iordanou K., Rapanta C. “Argue with Me”: A Method for Developing Argument Skills // Frontiers in Psychology. – 2021. – Vol. 12. – Art. 631203. – DOI: 10.3389/fpsyg.2021.631203.
10. Nussbaum E. M., Dove I. J., Putney L. G. Bridging Dialogic Pedagogy and Argumentation Theory through Critical Questions // Dialogic Pedagogy. – 2023. – Vol. 11, № 3. – P. A7–A25. – DOI: 10.5195/dpj.2023.548.
11. Rapanta C. Can Teachers Implement a Student-Centered Dialogical Argumentation Method across the Curriculum? // Teaching and Teacher Education. – 2021. – Vol. 105. – Art. 103404. – DOI: 10.1016/j.tate.2021.103404.
12. Iordanou K., Fotiou C. Supporting Integration of Multiple Source Perspectives through Dialogic Argumentation // Frontline Learning Research. – 2025. – Vol. 13, № 1. – P. 22–44. – DOI: 10.14786/flr.v13i1.1241.